

James Eetoolook
April 29, 2004, Iqaluktuuttiaq

Ilittuqhinahuaqpaktunga qanuq aullaqtitauyuq Nunavut. Ilihimaliqtunga havakpakkama malrunnik ukiunik avvaaniklu taimaa kinguvaqtittinahuaqpaktunga ingilraaqnitanut hivuliqtuniqmut, Kapanit qaitinnagit, taapkua hivuani talvani angirutitaarahuaqhutik ilitturivallialiqtunga angirutitaarahuaqtut qauhimayatuqait atuqhugit ihumaliuqpakkamik. Ilitturiyumayunga kituuyut, qangalu, malighugit ilittuqhinahuaqhungalu nakit ayuiqaktut ilihimaliqtainik, kitut nakurutauyut angirutitaarahuaqniqmut hivuliqtuniqnullu. [Takupkaqtittiyara naunaitkutammik hivuliqtinit pivalliyuniklu naunaiqhitiplugu taapkuninngalu titiqqanik naunaitkutat katimaqatigiinutt unipkaanginik]

Amigaittut.

Ilaa, ilittuqharahuaqpaktunga ayuqnaitpat, naunaiqhivighainmat hapkuninnga, taimaa ilittuqhinahuaqpaktunga hapkua havaakkut, unipkaangit tuhainnarumanngittugit titiraqlugillu, kihimi ilittuqharumaplunga qanuq ilitpalliaviginiaqtavut unipkaanginnik ikayuutihait ahiit Nunaqaaqaaqhimayut. Qanuq ilauvaliqqit, atiiit amihuuniinmat naunaitkutanit [tikkuuqtuuiyuq atianik ahimuniinmat titiqqanit naunaitkutainit]?

Maligahuaqpaktatka taapkua Inuit Tapirisat Kanatami (ITC) talvanngat 1960s-nit, ilaunngittunga kihimi, taapkunungalluaq ITC-kunnut, ikayuqtuinnaqtatka havaaghainut. Talvanngalluaq, havaliqtunga Kapanitkunnit, talvannga Kapanitkunnit, atanguyauliqtunga kuapakkuni talvanngat ilihariaqpaalliqtunga Utaanit Kuapakkut Iihaqpaallivianit (Western Co-op College) 14-nguyunik tatqiqhiutinik. 1975-mi, aullaqtittiyavut taapkua Qitiqmiuni Inuit Katimayiunik (KitIA). Alianaqtuq aullaqtitaungmat. 1982-mi, taapkua Tunngavikkut Katimayiit Nunavunmi (TFN) aullaqtitauhimayut. Kinguani taapkua taiyauvaktut Nunataarahuaqtut Kamissinaat ITC-kunnut. Katimayiuliqtunga havaktitauplunga kivgaqtuqhugit Qitiqmiutat. Inirumaplugit uqariiqhimayatka talvuuna katimaqataunngittunga hivulliitut TFN-kullu. Himmiqtauniaqhimayuugaluuyunga, kihimi ihumaliqtunga katimatqikkumik katimaqatauyughayunga havaqatigittianngitkupkit ilihimattialaittunga. Katimaqatauliqtunga havaktitauplunga TFN-kunnut qaffinik ukiunik, talvunga 1980s atuliqtillugit, talvanngat aulapkaiyiqyuanut ilauliqtunga. Titiraqtiuliqtunga kiinauyaliqiyuplungalu TFN-kunnut, talvanngat ilauvallialiqtunga nunataarahuaqtunut. Ilaa, angirutitaarahuaqtunik katimayiqaqpaktugut atiiit amihuuvut [tikkuuqhuni makpiraamut], taapkuatut Bob Kadlun apiqhuivaktuq tamangnut havaanut katimayiulluaqpaghuni angirutitaarahuaqtunut, taapkualu havaktiit Paul Quassa, David Aglukark, Thomas Suluk-lu. Thomas Suluk aulapkaiyiqyuannuqtuq TFN-kunnut, talvanngat katimayiuliquq aulapkaiyiqyuangugami. TFN-kut ataagut, pingahuuyugut aviktuqhimayugut-Qikiqtaalungmiut Kivalliqliut Qitiqmiullu. Katimayiuyut TFN-kunnut taapkuanguyut katimayit havaktitauyuqlu taapkuninngalu angayuqqaanik tamangnik aviktuqhimayumi katimaqatigiingnik. Angayuqqaanguliqtunga Qitiqmiuni Inuit Katimayiitut talvanngat tikkuuqtuuihimayut nutaamik katimayighamik havaktitauyumik. Puiguqtara kinaungmangaat, Jack Kupeuna ahu, kinaugumilu. Jack

Kupeuna katimayiulluaqpaktuq angirutitaarahuaqtunut. Talvanngat Paul Quassa angayuqqaanguliqtuq TFN-kunnut, kinguani Allen Maghagak katimayiullualiqtuq angirutitaarahuaqtunut, himmautiqaqhuni Paul Quassa-mittauq. Kaipiqtuutivaktut ahu taapkua. Angirutitaarahualiqmiyut. Hivuanut iniqhimaliqtaptinngit utiqpangmiyugut havaaptinngit TFN-ngurapta. Talvuuna Nunataarahuaqtut Kamissangat aulapkaqhimayavut. Ilihimayunga taimaa anngutighanut ilangat havaarighaaqtavut, katimatjutigivagait taapkua malruk katimaqatigiit, TFN-kut kavamatuqaillu.

Ilaa, qanuq ayuqhautiqaqtuhi, tuhaqpakkama tamangnit inungnit taimaa taamna ayuqnatqiyavaktuq angirutitaarahuaqtunut?

Ilaa, qitiriyaaqut unipkaaqhugit nunataarahuaqniq, anngutighat taapkualu nunait ihumaalugillaqtavut, talvanngat katitpalliavaktut, taapkualu anguniaqnikkut pilaarutit ahiillu.

Taapkuanguvak atannguyait Katimayiit ihuinaarutigivagait?

Ihumavunga taimaa. Ilaa taapkua kavamatkut ukpiriyainik hapkutiyumanngittut, imaalu uqaqpugut taimaa munarilaaqaqut anngutighavut. Ukiut atuqtillugit, angirutitaaqtut iniqtautinnagit, taapkua havakluangnaqtut tikkuuqtuiniq nunanik, tamangnik nunallaat aviktuqhimayullu tikkuuqtuivaktut nunanik, ilaa tikkuuqtuqpaktut nunanik anngutighaquiuviiit, anguniaqviinik, titiraqhimagaluaqhuni anguniaqnikkut pilaarutit ilanganit angirutinit. Kinguani nalvaaqhiuqtaghanut pilaarutit tikkuuqhimayait, naunainmata uyarait nanminiriyuriplugit naunaitkutaliqtait nanikiaq Qitiqmiuni aviktuqhimayumi. Angiqatigiikpaktugut ihuaqtukkut. Talvani Qikiqtaalungmi, ilihimattianngittut nunap iluaniittunik, natiup ataanit, talvuuna havaaghalluat haatittivagait Qitiqmiunut, talvungalu Kivalliqmiunut. Ilaani aulattiaruiqpaktut ukiunit atuqtillugit, ilaanilu havaktivut aallannguqtaqhutik. Kihimi amihuuyut iniqhiivaktut. Angirutitaarahuaqhutik mihingnaqhiavallivaktuq, qaffiniklu inungnik tammaihimaliqtuq. Ihumayunga taimaa nukiiqpallialiqtuq havaaghaanguvallaagami, 20-nik ukiunik ahu. Talvuuna ihumayunga havaaghannguqtut hapkua, nunataarahuaqtut, Alaska-miut ihumagilraarigamitku. Tagak hivulliqaanguyuq angayuqqaq ITC-kunnut, uqaqtiulluaqpaghuni kitullu ahiit. John Amagoalik Tagak Curley-lu, havattiaqhimayut. Iqihulinaqhiavaktuugaluaq, amihuiqhunik. Iqihulinnaqhiavaktuq taapkua akianiittut utiqtaqpakkamik kavamanut. Angirutitaarahuaqtunik ataniqtuqtuinnginnamik angiqhimagiiklutik. Talvuuna, hivituhivaktuq.

Taimaitpattauq kikkiliuqhimayut avatquanut angirutainit?

Taapkuninnga Dene-kunnit itqilinit ahiniklu Nunaqaqqaqhimayunit katimaqatigiingnit, angirutitaattiaqhimayugut. Ilaa, ihuinaarutiqaqtut huli, atauhiq taamna taapkua Inuit Tununnganit Quebec-miutat ihuinaarutiqaqtut Maligaqnik, kihimi nutqaqpalliyut tajja. Manitoba-miut Saskatchewan-miullu Dene-nguyut itqiliit qanngutigivagaat huli, uvaptingnut ihuinaarutaunngittuq. Ihuatqiyauniarunaqhiyuq tamangnik Nunaqaqqaqhimayut anguniaqtitauvakkumik. Ilaa, kavamatkut ihuiginiarunaqhiyait, ilihimavutit, katimaqatigiit amihuugamik. Taapkualu Inuvialuit ihumagiplugit,

anguniaqpaktut tuktunik Kiilliniqmi qikiqtamit. ITC-kut katimavaktillugit, nalvaaqhiuqtuqaqpalliyut Ukiuqtaqtumi qikiqtanit uqhuqyuaqhiuqhutik, nalvaaqhiuqtuqaqtuq nanilikiaq nunami. Inuit apiriliqhutik huuq amihut halikaaptat tingmivaktut, quiliqtahuktittiyut anngutighanik.

Ilihimagauttialiqtuq titiraaghaq Mary Cousins-mit...

Ilaa. Unniqtuivaktugut taimaa taapkuaraaluit nunaminngaaliqtut, nalvaaqtaghanut pilaarutit. Ihumavaktunga taimaa angirutitaarahuaqpaktugut ihuaqnighakkut. Talvuuna kiinauyaghaqpaliqtugut uyaraghiuqvingnit. Tajja huli uyaraghiuqtuqanngittuq Nunavunmi, kihimi aullaqtittinahuat qakugunnuaq. Ilaa taapkua uqhuqyuaqhiuqtut kayumiiqpalliyut aullaqviptingnit. Angirutitaarahuaqhutik tughirautiqaqtut kaassiliinut tuqhuaghaanik taimaa talvuuna, inuit ihumaaluliqpalliyut nunallaat qitqanukkuuqniaqmat pingahunut nunallaanut. Kihimi aullaqtitauhimaittuq, ihumavaktunga taimaa akituniarahugigamitku. Havaaghaniktittiniaqtuugaluaq, kihimi hivikittuuniat. Atauhiugalumik ukiungugalumik. Ukiut atuqtillugit, angirutitaarahuat aulavallialiqmiyut, taimaalu 1993-nguqtinnagu, angirutitaaqtugut. 1991-mi ahu katimahimalraaqtugut kavamatuqaillu. Atiliqtuiplutiklu Igloolingmi. Quviahuttiaqtugut katimagamik inuit nakillikiaq, katimatjutigittiaqtaqtut. Angirutitaarahuaqniqlu, taapkua aulattiaqhimayut. Avvaangit puiguqhimaliqtatka. Ilaa angirutitaarahuaramik pulaaqtarutigivaktavut tamangnut aullaqtihimayut Qurluqtumit talvunga Sanikiluamut tatpaunga Auyuittumut.

Qaffiyuhi pulaaqtaraffi?

Malruuplutik havaqatigiinguvaktut, haniani 12 ahu tamangnit havaqatigiiktunit. Nalaumayunik unniqtulaaqtagit. Yellowknife-mi, katimapkaqtauyugut, amihuuyut Katimayiyut taapkualu ataniulluaqtut angirutitaarahuat taapkualu kavamatuqanit havaktit kivgaqtillu apiqhuyiyunit, talvanngat pulaaqtaliqtugut. Nakuuyuugaluaq, ihumayunga kihimi taimaa nailluaqpaktut pulaaqvikput tamangnit nunallaanit. Aulattiaqpaqtuugaluaq tamangnit nunallaanit. Ilangi inuit quviahunngittut havauhiptingnit, kihimi ilitquhiriyaayut. Takunnaqtuq quyaginnami. Takunnaqtuq tamatkirunaqhiyuni nunallaanit, taapkua ihumaaluutit. Huuq angitqiyaanik nunataarahuanngittuhi Inuit nanminiinik, kihimi ilittuqhipkarahuaqpaktatka taimaa hapkua haavititayut ihuatqiyaayut. Ahiagut, ilihimavutit, nunataattiaqtitaulaittutit. Angirutitaarahuaqhimayaqqut ihuaqnighakkut, aulattialaaqtuq. Taimaa tuhaqtittinahuqpaktugut niruaqtauyumapluta. Ilittuqhainahuqpaktugut angirutit titirainik pulaaqtaqhuta. Ayuqhautiqaqpaktugut qaffinik, inuit uqamilughutik attiqtuivaktut qanukiaqlu, kihimi huginngitaqqut. Ilaani mihingnaqhivaktuq mikiyumik, kihimi ilittuqhivaktavut taimaa ilingnunngainnaunngittuq, hivunighaptingnik ihumayugut. Ahu pulaaqtaqhimayugut malrunngit tatqiqhiutinik.

Kitut katimaqatigiit, qanurittut inuit ihuinaarutiqaalluaqtut?

Taapkua inuuhuktuutqiyait, inuuhuktuuvallaanngittut, kihimi iniqninnguliqtut, akunnganit, taapkua inuit. Ihumaaluutiqaqpaktut taimaa hapkua angirutit

ihuatqiyauyughaugait. Katimaqataunngittut katimatjutaupluni. Ilihimavutit, aallangaqpiatuq. Hivuani, tughiqhimayugut taimaa tamaat Nunavut Inuit nanminirilugu nunagiyaghaat, kihimi ayuqnaqtuq Kuin kivgaqtiit nunagigamitku. Ilangi inuit uqaqpaktut taimaa nunat tikkuqahimayait hughaunngittut kinguanit naunaiqhimaliramik, taimaa ilittuqhipkainahuaqpaktugut. Uqaqpaktugut taimaa aviktuqhimayumik nunaqalaitkupta, inirahualaitaqqut taapkua Nunavunmi nunataarahuarutit. Taimaa tuhaqtittihimayugut kavamatuqanik. Hivullitittigamitku taapkua Inuit angirutitaarahuarutait, talvanngat nunataarahuaqpaktugut talvanngattauq Nunavut ihumagiyauliqtuq. May 25-ngutillugu, atiliqtuqtaqqut Inuit nunataarutait-taika titiraut - Iglolingmiitilluta.

Ilaa, itqaumannaqtuugaluit. Apiqhuutiqaqtunga apiriyumayagit Iglolik mighaagut.

Talvanngat angiqhimaliqtugut Nunavut nunataarutainik quviahuutigiplugu katihimayugut Qurluqtumi. Hilattiavauyuq. Inugiaqhunilu. Uqauhivut taapkua tuhaqtittiyumayavut ilaani ayuqnaqhivangniaqtuq. Angiyumik nunataarahuanngittugut. Iniqtaunngittut huli. Aullaqtirutauyuq katimavighavut kavamatuqaillu. Piyumagungni, havaqatagiiktughauyugut. Katimavangniaqtut ilaani angiqatigiigahuaqlutik hunanut. Kihimi ilaa, aullaqtittivalliyaghat ayuqnatqiyauniaqtut ilanginik angirutitaarahuaqtait. Uqautinahuaqpaktavut taimaa inuit. Ihumavunga taimaa uqautittiaqpaktavut tuhaqtaghait inuit, taimaa ihumavallialiqtuq taimaa taapkua kavamatuqait aallaniq uqauhilgit taapkuninnga angiqhimatjutigiainit.

Qaffiuyut kavamatuqanit aallatqiingnik havaqatiqaqhimayutit.

Ilaa. 1993-mi, taapkuninnga PC-kunnik kavamaqaqtugut, kihimi taapkua Liberal-kut kavamait havaqatigivaktavut. Angiqatigihimayaqqut taapkua PC-kullu maligaliuqtiuyut taimani. Angirutauyuq taapkuninngat Havakvianit Itqilinik Ukiuqtaqtumiuniklu Ikayuqtiit (DIAND) taamnalul Mulroney.

Talvuuna taamna Trudeau havaqatigivaktat taamnalul Judd Buchanan DIAND-kut ministaanik ai?

Ilaa.

Nutaannguraangat taamna DIAND-kut ministangat, taimaa pitquyauhimavit...?

Taapkua qaffiuyut ministauhimayut DIAND-kunnut havaqatigivaktavut ilihimayughauyut Nunavunmik taapkuninngalu Nunavunmi Nunataaqnikkut Angirutinik (NLCA). Ihumavunga taimaa ikayuqtiqaqpaktugut nakillikiaq, ilangi ikayuinnaqtut ilangittauq apiqhuutiqaqpaktut mighaagut.

Kitu ihumagilluaqpakpiuk?

Jane Stewart ikayuinnaqtuq taapkuninnga NLCA-nik. Ihumavunga taimaa katimaqattaqpakkami. Tom Siddon ministauyuq angirutitaarahuaqhuta nunataarutinik.

Talvaniitillutit Hudson Kangiqhuanit, ilihavinnгааqtutit ilihariaqhimagu villuuniit?

Ikluligaaqyungmiutaunnngittunga. Imannaq, Kivalliqmiut taapkua. Ilihariaqhimayunga Inuuvingmi ukiumik atauhiqmik. Ilihaqtillunga, aanniaqviliaqhimayunga aanniarutiqaqhunga TB-mik. Utirama, havaligtunga Kapaninit. Talvanngat, ilihariaffaarumayunga ukiumik atauhiqmik. Inuuvingmiittunga ukiumik atauhiqmik. Utirumayuugaluuyunga Inuuvingmut kihimi atannguyap tuklia uqaqtuq taimaa Yellowknife-mut ilihariaqtughayunga. Ahu inuuhuktuuvallaarama ilihattiaqhimainnamalu, talvuuna hugiyumanngitara. Tamangnik ilanatka Inuuviliaqhimayut, kihimi uvanga Yellowknife-mut aullarahaqtunga talvaniittumannngittungalu. Inuuvingmiutanik ilihimagama Inuuviliarumavaktunga.

Qaffinik ukiuqaqhutit?

Ah. 18-nik ukiuqaqtunga. Yellowknife-mut ilihariaqtughaugaluaqtunga, kihimi uvapkut ilitpalliahimayunga. Ilihaqviup atannguya at Yellowknife-mut ilihariaqyaanga kihimi piyumanngittunga. 20-nguyut ukiut atuqtaaramik taamna atauhiq inuk, katimaqatigihimayara Yellowknife-mi ilihagtuliyiyinut katimayiuplunga ighivautaliuplunga katimatillugit. Taamna angut algangmigut ilittuqhitanahuaqpaqtuugaluaq kihimi qaangiutiinnaqtara uqauplugu taimaa, “Gee, ilihattiaqhimaniaqtuugaluyunga Yellowknife-mut ilihariaquinngitkuvit. Tamangnik ilannatka Inuuviliaqhimayut uvangalu Inuuvingmungauyumayungalu.”

Qauhimanninnami arlingnaqniat ikayuqtiingnik ilitquhiptingnik?

Ilaa. Ingilraaqnitannguqtuq. Ilihaqpaallirumaliqtunga talvani Uataanit Kuapakkut Ilihaqpaallivianit Saskatoon-mi taapkualu aviktuqhimayumi kavamait kavamatuqaillu ikayuqtiingiyatka. Kuapaqannngittuq Taluryuami nunamnit, kihimi iliharumayunga ahiagut. Pingahuuyut ilihagtaghat. Ilihaqhimayunga hivulliqaamik aippaaniklu kihimi pingahuat ilihagtaghanut ilaunngittunga, ayuiqviginnaqtuq kihimi.

Qanuritpa taimaa?

Kiinauyaliqiniqmik ilihagtitaavaktugut ayuiqhavaghuta qanuq Kuapakkut aulavaktut. Naalakpaktatka inuit unipkaaqtut, unipkaaqtut qanuq Kuapait aullaqtitauihimayut. England-mi aulaliqtut. Ilitturiyuminagtut qanuq aullaqtitauihimayut. Talvanngat utiqtungala Taluryuamut havaghunga Kuapakkuni 9-nik ukiunik. Havaaghaningmat talvani nunallaanit katimayiinut titiraqtighamik kiinauyaliqiyighamik havaariliqtara. Kavamatkut Nunattiavunmi (GNWT) havaghimaplunga talvunga 1981-mut. Taluryuag haamlannguttuq 1981-mi talvani titiraqtuyunga/atannnguyayunga 1989-mut.

Atauttikkut katimayiyutit Katimayiinut TFN-kut KitIA-kullu, havaaqaqtutit nunallaavit katimayit havaanganik Ilihaqtuliyiyillu Katimayit havaanginiklu?

Atauttikkut, ilaa.

Inuit tamaita atauttikut hanaqiyaghagiaktutut.

Ilaa. Taimaittuq.

Qanuq ihumagiviuk Kuapakkut aulapkaiyaat? Havakturiyutit Kapaninit, munarivaktatit ITC-kut huliyaaghainik. Qanuq ihumagivit taapkua angutit?

Inuinnauplunga, Inuit ingilravalliavaktut pilaarutainut ihuaqharahuaqpaghugillu.

Taimaa ihumavittauq ilitturigavit?

Uqauhiq taamna Inuuyuriplunga atuqpaktara Taluryuami, kinaungmangaanut ITC-kunnut Paliihimanut apiqhuyinut nanilikiaqlu. Hapkua inuit ihumagiyaqaqtut ilauqatigilaaqtatka ahu, hivuliqtiugataulunga. Ihuagtukkut havakkuma ihuinaarumaluuniit, naunaittuq ilaa ayuiqpalliavaktut ihuinaarutinit. Uqauhitit aallatqiyavaktut inungnit ilaani, kihimi angiqhimaqatigiighutik ihumaliuqpaktut.

Taamna atauhiq itqaumagilluaqpaktara tamangnit taimaa ihuaqhaitjuhiit ihuinaarutinit iliptingnit. Hivuliqtiuplutit qanuq munarivakpiuk.

Inuit uqaqaqatigiyaghatit. Tuhaqtittiyumayat tuhaqtittilugu. Naalaktughauptillu. Ihuigiyatit inuklungnikkut katimayinut ilitturittailiyaghatit taimaatullu. ITC-kut aullalihaaqhutik, nalvaaqhiuqtuqaqluaqtuq inuillu ihuiguhukpiaqtut ihumaaluutigiplugit anngutighat nungutpallianaqnahugiplugit. Iniqnitqiyait taimaa ihumavaktut taapkuattauq inuuhuktutqiyait pivalliyumaplutik. Iniqnirit ayuqhautigivagait taapkua nalvaaqhiuqtuqaraluaqhuni, naatkutigiinnarialiklu. Alruyaqtuqtuurutit nakuuhivalliavaktut huli. Ayuqnaqhivaktuq kitut maligiami. Naunaittuq taimaa taapkua inuit ihumaaluutiqaqtut, hapkualu inuit nalvaaqhiuqniqmit ihumaaluutiqaqtut imaalu havaaghat mighaagut hunaniklu. Hapkua anngutighat mighaagut pivaktut, anngutighatigut inuuhivullu. Atauttikkuuqtitaghatit, taimaa naalaktughauyutit qanuq ihuaqhariaaghaanik ihuinaarutininik.

Qanurilivangniat ihuaqhailaitkuvit?

Niruaqhutik anittittivaktut. Taimaa ayuqnaittuq. Ihumavunga taimaa iniqnirit pilaarutainik aghuuqpaktugut imaalu ingilraaqnitait ilihimaliqtut ayuqhaqhimayunik. Nipiitpallaaramik kavamatuqait aghuuramik, aviktuqhimayumayullu kavamait, nunallaanilu kavamait, taapkualu Kapaniit minihitailu, Paliihimat, Inuit iqhigivagait hakugingniqaramik. Ilangi ihumavaktunga ataniqtuqtuivallaaliqpaktut, havaagharinngitainik havalipaktut. Talvuuna ahu ITC-kut aullaqtitauyut. Inuit ilitturivallialiqttut pilaarutainik. Talvuuna nunakput ahiruqtiqtailivaktavut anguniaqvikput iniitalu. Nipiqatughauyugut. Iniqnirit taimaa uqaqpaktut.

Ihumagiyaita katitpalliarutigiyaait inuit?

Ihumayunga taimaa nunallaanit katimayit hivulliuvtut.

Atauhiqlu ihumagilluaqpaktara taapkua ITC-kut aullaqtitauhimayut 1971-mi imaalu 10-nik ukiuni, atauhiulraaqhuni 15-nguligtut havakviit. Ilauhimavit hapkununnga aallanut, Inuit Iitquhiliqiyit (ICI) taapkunungaluuniit Inuit Takupkaqtittiyit Kuapuriissanganut (IBC) Kanatamiluuniit Ihumaaluutainut?

ITC ilikkuuqtut katimaqatigiinguyut talvunga 1973-mut 1974-mulluuniit. Taimaattaug aviktuqhimayuni katimaqatigiiliqtut. Ihumavunga taimaa ITC-kut ikayuinnaqtait havaaghaqaqluaqmat. Talvannat qaffiuyut katimaqatigiit aullaqpalliyut, taapkualu Inuit Iitquhiliqiyit taapkualu Inuit Ukiuqtaqtumiut Katimayit (ICC). Katimayuguvit Nunavut Tunngavikkut Timinganut (NTI) TFN-kunnulluuniit, ilauvaktughayutit katimaqatigiinut aulapkaiyiqyuatut. Qanuq hivituyumik, ilauvaktungattaug ICC-kunnullu TFN-kut ITC-kullu aulatillutik. Atauhiunahuaqpaktugut ikayuqtigiighuta ayuqnaitpat. Ukiunit atuqtunit, ilaani ihuinaarutigikpaktut tapittigaangamik ihumaaluutunik, avatiliqiniqmut, Inuit pilaarutainut hunanullu. Tapittittailiyughat taimaitpat kihimi, atauhiq ihuaqhaqtaunahuaangam tamangnit katimaqatigiingnit, taimaa havaqatigiittiaqnaqtuq. Ihumaliuqtughayutit kitut ayuitqiyayut havaamingnit.

ITK-kut katimapkaiavakat huli katimapkaihimavaktut?

Imannaq. Mighivalliyut. Aullalihaaramik, tamangnik Kanatamiut kivgaqtiqaqtut, tamangnik nunallaat. ITC-kut, havaangam nutqaqpalliyuq nunataaqhimagamik, Inuvialuillu. Kivgaqtinik katimayiqaqut tamangnit aviktuqhimayunit. Mighivaalliqtuq tajja. Tajja, ikayuqtiuplutik katimayiuvtut pilaarutunik havaalgit. Aulapkaiyaaqpallaanngittut.

Angayuqqaatut itjuqittuq nutaqqihimayumik tamangnik nutaqqanik, katimaqatigiinik imaalu havaguiqhimaliqhutik, kihimi aimavigiyat huli niriyaqtuqvigiinnarialik Sunday-mi?

Ilaa. Nakuuyuq. Ayuqhautiqaraangapta huli, apiriyaktavut taapkua Inuit Tapiriit Kanatami (ITK) (ITC-ngugaluit), kihimi taimailuqattaruigtugut.

Qanuritpa ilaulihaaravit? Kitu puiguyuitqiyat talvannat? Qanuq hangulluaqpakat?

Alianaqpaqtuugaluq, katittaraangamik inungniklu takuyaami, qanuq hulilukaaqpaktut, qanuqlu kiuvaktut. Aulapkaiahuaqpaktugut ihuaqtukkut. Katimavikyuaqtunit taimaa, katimaqyuaqtittiplutik, ayuqnaqtuq huliyaami, tunuani ikluanunngaqlutit kihimi. Havagahuaqpaktugut kivgaqtuqhugit inuit, havaqatigiikpaktugut, tautuutivangniaqtugut. Ilaani ayuqnaqhivaktuq. Ilaani ayuqnaqhivangniaq uqautiqattautiyaami. Angilrautihimaitkaluaqlugu, kihimi havaqatigiikluta aviktuqhimayumi. Aallanguqtaqtuq uqpluq tamaat.

Apiqhuutiginahuaqtagit taapkuninngat ilihimagama taimaa ITC-kut 1974-mi Tagak taimaaqmat taapkualu ITC-kut nunataarahualigtut, ayuqhautiqaqpaktugut 1974-mit

1978-milu. Aallannguqtaramik hivuliqtiit, nutqaqtitauvakkamiklu havaavut qanngutigiikpaghutiklu. Qanuq ilitturihimayatit hapkua?

Ilaa, taimaittuq. Maliguaqattanngittut ilaa, aallannguqtaramik. Quvianaitpiaqtuq taamna aulanahuaqhutik. Ilangi inuit aulapkaiyiquanguplutik, uqalaittunga taimaa kihimi unaguqpallaaliqpaktut. Ilangi ahu inuit, ilangittauq humaannngittutik. Ihumayungalu taimaa Nunataaqvighavut qaklivallialiqhuni. Inuit havaanginik iniqhiivaktut ayuqnaitpat. Ayuqhautiaqtugut talvani. Talvuuna, piniaruptitkuluuniit pilaitkuptitkulu, apiqhuutaavaktuq taamna. Ilangi inuit iniqnahaqaqturivaktaativut.

Taimaa ilangi angirutitaarumayut 1976-mi haavititaungmat ilangittauq qinngihimayut.

Ilaa, uvagullu. Angirutitaarumavaktugut, kihimi itqaumagigaangapku, angirutitaattiangunngittuq. Angiqhimaqatigiigumayugut qaffinut ihumagiyaptingnik.

Tahama ilangi havaariyauyut talvuuna?

Ilaa, kavamatuqaillu aallannguqtaqpaghutiklu.

Qanuq aulavakpit talvuuna, ilaani atauttikkuuqhutik hayulaqinnaqtutut ilivangmat imaalu hivuliqtiqaliquhuhi taapkualu inuit angiqhimaplutik ihuinaarutigiikpaktut.

Iihimaliquhi taimaa Inuit uqaliqpaktut taimaa, angiqhimaqatigiiktughauyugut katimagaangapta imaalu ilihimayughauyugut qanuriliurutiginiaqtavut. Katimaluta, angirutitaarahuaqluta. Taapkua pingahut aviktuqhimayut, Qikiqtaalungmiut, Qitiqmiut Kivalliqmiullu, katimayughauyugut aviktaililuta. Talvuuna taimaa angayuqqaqaqtugut tamangnit aviktuqhimayuni katimayiuyut talvani TFN-kunnut, atauhiuyumaaqtugut. Talvuuna ayuqhaqhimayugut, ilangi aviktuqhimayunit ayuqhautiqaramik, aajjikkutaita ayuqhautait ITC-kut, ikayuqtiqannginnamik, havaktighailliuqhutiklu ilangi ihumaaluutigivagait katimaqatigiit. Kihimi aulainnaqhimayugut.

Ihuiguuutyunik ilihimavit akunnganit taapkua kiinauyanik aturumayunit taapkuninngalu kiinauyaqtuqtailyunit?

Ilaa, ayuqnaqhivaktuq taimani ilaa quyaginnaqtut. Kiinauyanik atuqtitauvaktugut ilaa kavamanit angirutitaarahuaqhuta katimaqatigiillu kiinauyaghaqvigivaktavut ikayuqtiqivaghugillu ilaanittauq ilangi aittuqhiinnarumayut. Kihimi unniutivaktavut taimaa hapkua kiinauyait angirutitaarahuaqtunut atuqtaunahuat, angirutitaatqughaugapta. Angirutitaarahuaqtaqqut iniqtaghariyaqqut. Huli naahuriyaghaqaqtugut akimataarupta.

Ilangi inuit atauttimunngarumagaluaqtait pivalliatjutighait kiinauyaqhiurutighaillu?

Ilaa, affimatjutigiyaqqut taapkua. Malruuplutik atuqtaptingnik qulangnaitjutit inuit munaqtaghariyaraluangit. Nunasi-kut munaqtiulluaqtughat taapkualu Ukiuqtaqtumi Kuapakkut. Affimatpiaqtut Katimayiita ilangi atiliqtuiyumannnginnamik atuqtittinahuaqtainik nunataarahuaqtainut. Ilangi angiqhimainnaqtut.

Qayangnaqhivaktuq taimani nunataanngitkupta taimaa Katimayiit akiliqtaghariaqaramik. Taapkua malruk katimaqatigiit akiliqtunngitkumiuk taapkualu TFN-kullu akiliqhinngitkumik, akiliqtaghaqaqniaqtuugaluuuyugut.

Atiliqtuqhimaviuk atuqtittiniqmut titiqqat?

Ilaa atiliqtuqtavut.

Qanuq ihumaliuqtauva taimaa?

Amigaiqpallialiqtut angiqhimayut. Unniqtuqtauvaktugut maligaliqiyinit taimaa, “Nunataarutaittugut,” imaalu akiliqtaghariaqaqniaqtugut, kihimi ihumaaluktalivaktugut. Ilanga angiqtauhimayuq atuqtittiniqmut kiinauyaqaqvingnit taimaa taapkua kiinauyaqaqviit inmikkut ihuinaaqhimavaktut. Kiinauyaqaqvik qulangnaitjutighanik angiqhimayut TFN-kunnit. Taimailiuqtughaunngittuugaluit. Kiinauyaqaqviit ilihimayughaugaluit taimaa TFN-kut nunataarutiqaanngittut. Atannguyaata havauhiqattiaqtuq kiinauyanik atuqtittihimagami katimaqatigiingnut tuniyaupluta 1-milian taalait avatquanik, taapkualu havakviit atugainik akiliqhihimayut. TFN-kut Katimayiit, quyaginnait katimaqatigiit ilauyumavaktut. Taapkua ilaувaktut ICI-kut, ITC-kut Kuapakkullu tahamattauq ilangi ilauliqtut arnait katimaqatigiingit.

Pauktuutit?

Ilaa. Ihumaliuqhimayugut taimaa taapkua inuit ihumagittianngitait nunataarahuaqniq, taimaa anittivaktavut. Ilauyutuak taapkua Katimayiit aviktuqhimayut angayuqqaangit taapkualu katimayiit havaktitauhimayut. Nunaqaqqaqhimayutuqauyughat nunataarutiptingnik. Tutqighaqtavaktuq talvanngat ihumagiinnaqtaqqut nunataarutighaptingnut angirutighat.

Taimaa, ITC-kuttut, ihumavit taimaa aklivallaaramik?

Ilaa, taimaittuq. TFN-kut amihunik aulapkaiyiqaliramik aallatqiingnit katimaqatigiingnit taimaa ihumaliuqpaqtugut tamangnik inuit ihumavallialiqtughat nunataaqniqmik. Ihuatqiyavaktuq mikitqiyauyaami. Alianaqhivaktuq ilaani.

Kitut alianaqtut itqaumannatqiyait?

Angirutitaarahuaqhutik, ayuqhaliqpaktut talvanngattauq atiliqtuigapta, titiqhugit tamangnik ilangit, quvianaqhivaktuq inmikkut. Taamna angirut atiliqtuqtaungmat, angiqhimaplutigu, quvianaqtuq inmikkut. Taamna AIP [Angirut Maligaliuqhimayunut], atiliqtautinnagu kingulliqpaaq angirutitaarahuarutigiyaaat taapkua ikayuutighat kiinauyait. Aulaghaaqtuq hivituyumik, taimaa unnughiiivaktugut katimapluta. Ministauyuq Kiinauyaliqiyinut ilauhimayuq, kinaungmangaat puiguqtunga, Tom Siddon-lu ilauhimayuq, angiqhimagiilaihuta. Akianiittut anivalliauyugaluit taamna kihimi Louis Pilakapsi, ilannarattauq, uqaqtuq, “Tajjagu, huliyuqaqtughayuq.” Anittailivut talvani. Aniaqqayuugaluit, nangippaghutik pihukyuqittutik uqaqtuq imaa, “Ingilluhi,

ingilralaaqqugut hamanngat.” Unnuktumi talvani angiqhimagiiktugut ikayuutighanut kiinauyanik.

Naunaittiarumayara Louis.

Louis angutauyuq, aappanguyuq tamangnut Katimayinut, iqhiittuqlu akihaqturiami quyanginnanik. Tautugumayuq inungnik ikayuqtauyunik, ihuaqhaivallialugit inuuhit.

Angayughiutqiyauva tamaptingnit, imaaluuniit ilitquhilik angayughitut?

Ilaa, uvaptingnit angayughiuvallaanngittuq, kihimi qinngiyayumayuittuq. Qinngihimaguvit, naunaiqhitiyayumavaktuq. Ukiut atuqtillugit, Louip inuuhia hiqumitpalliyuq, kihimi havaanga nakurutauvaktuq nunallaanit, aviktuqhimayumilu. Louis ilittuqhittiarumayuktuq angiqtinanni hunanik. Inuqarami angiqhimainnaqtut hunanut illitturivaghutik kinguani. Taimainngittuq. Inminut, illitturiyumayuktuq hivuani. Aularaaqtittivaktaatigut.

Angirutitaarahuaqtunit katimaqatauvaktuq tamatkinnuaqhugit?

Ilaa.

Taiyauqattannngittuq kihimi talvaniittuq huli.

Katimayiuqattaqtuq qangaraaluk. Angayuqqaanguyugaluqlu Nunasi Kuapuriissanut angrutitaarahuaqtullu pulaaqtaqatigivagait. Hunavalungnik ilittuqhitittiyuktuq. Apiqhuqtauliraangapta, naalattiaqhuni kiuyuktuq. Apiqhuiyuqaraangat tamarayangayunik apiqhuutinik, kiuyuktuq imaa qanuq ilvit piniaraluaqqiuk. Ayuqhaittumik ihuaqhaiyuktuq. Ighiittuq apiqhuiyaami kitunik angayuqqaanguyunullu kuapuriissanit, hivuliqtimullu kanatami anguniaqtunullu. NTI-kunnit taimaaqhimayuyq niruqaunnginnami aviktuqhimayumut katimaqatigiingnut, nunallaanit kihimi kavamaliqivaktuq. Miiyaugaluq Kangiqliniqmi. Ayuqhautiqaqpaktuq inuuhiqminit. Kihimi kavamaliqvallialiqtuugaluq, havaghimmaaqhuni aulattiavallialiqtuugaluq inuuhiqminit ayuqhautiqaqhuni huiqhimayuyq.

Taimailruuqtuq amihunut inungnut ihuinaaraangamik anitaugaangamiklu talvanngat inuuhiqmingnik ihuaqhainahuaqpaktut utiffaaqhutik.

Amigaittut inuit taimaittut, utiqpaktut anitaulraaqhutik utiliqpaktut.

Inungnik qauhimayaami inugiktunik taimaa atuqtauqattannngittuq.

Ilangi ayuqhaliqpaktut inuuhiqmingnut. Ihumayunga taimaa inuit tamangnik naatkutigiiktut pittiaqtaghat. Inuit ihuinaaqhimagaangamik inuuhiqattialaaqmiyut. Inukluhuktailiqyauvaktugut inungnik. Ilangi hivuliqtivut imiyuktutait. Taamna ihuinaarutauvaktuq amihunut. Imighaitkumi, ilangi havautiqulunik atuliqpaktut. Tajja Nunavut iliqmat, inuuhivut quviagiliqtavut imaalu ikayurahuanginnaqtugut.

Ilaa. Louis iniqhimayaa, Bobby-lu iniqhimayaa.

Ilaa, Louis iniqhimayaa, Bobby-lu iniqhimayaa Bobby-tauq inminiiqqayaqhimayuq. Paul Quassa iniqhimayaa. Qaffiniklu ilaqaqhutik. John Amagoalik imiyuktutaklu ilangittauq ilihimannnginnapkit.

Ilittuqhihaaqtunga Kavamatkunnit Nunavunmi (GN) taimaa John Amagoalik havaquyauhimagyuq. [Niruaqtittihimayut kavamatkut February-mi. John niruaqtauyumayuugaluaq MLA-nguluni akitauhimagyuq.]

John uqaghailaittuq. John kavamaniiqatauyuq ihuigiyainik. Taimaa ilitquhiqaqtuq ihuiguhuutigiplugu. Taimaa kivgaqtiqarumannngittut inuit. John ilannariyara.

Taimaa ilitquhiqariami nakuuyuq ingilrayuniitkuvit, kihimi kavamaniitkuvit...

Ilaa. Taimaittuq. Inuit ihuiguhuutilgit amihunik kavamanit, kihimi ihuiguhuutit ihuaqhautaittut. Ihuaqhautighaqhiuqpaqtugut. Ilihimayughauyugut taimaa tamapta ihuinaarutiqaqpaqtugut, kihimittauq tamapta ihuaqhailaittugut.

Aullalihaaqhutik, inuit ukpiruhukpat taimaa nunataarahuaqtugut, Nunavunmik?

Uqautjauqattaqtugut taimaa havaavut tamaungainnaqniaqtut, pulaaqtaqhutalu unniutjauvaktugut taimaa. Havakaffuinnaqturiyauvaktugut huunnngittunik, kiinauyaniklu atuqluinnaqhutik, kihimi aulavaktugut. Havaariyavut. Havaariyavut iniqhiiluta. Ihumavunga taimaa iniqhihimayugut. Qaffiuyunaqqtut inuit qinngihimayut. Ihumavunga taimaa qauhimattiannginnamik ilangi. Ayuqnaqtuq hivuani inungnik unniutjiyaami. Naunaiqhitihimanahuaqpaqtugut inungnik. Ilangi inuit uqaqpaqtut taimaa tamaungainnaqniat havaangit, anguniaqhimayughauyuhi. Ilangi katimayivut taimaa uqautjauvaktut. Taimaa uqaqhimayuugaluit taimani tajja ikayuqtauliqtut nunataarutinit uplumi, taimaittunik takuvaktugut. Kinguanut itqaumagigaangapkit, amihuiqtuqhuta atiqtuqtauvaktugut, kihimi angiqhimainnaliqtut nunataarutitik uqautitaaqhugit. Angirutitaarahuaqhuta, ihuaqtukkut ihumaliuqtittivaktugut. Havaariguqtigu, taimaaqtailivaktugut. Aullaqtittiariami munariyaghaqqtut. Tapittittaililuhi, uqaqatigilugit tamangnik ilaunahuat aullaqtittiyunut nunataarutitik. Taimaatut havagahuaqpaqtugut. Ihumavut tuhaqtittinahuaqhugu. Angirutitaarahuaqpaqtugut imaatut, kavamatkuttauq taimaatut angirutitaarahuaqpaqtut, haavitiyavullu qinngiyaugaangat, aallakkuurahuaqpaqtugut. Hapkuninnga ilittuqhitinahuaqpaqtugut inungnik. Nunauyaniklu ahu takupkaqtittivaktugut. Ihuatqiyauniaqmat takupkaqtittigupta nunataarahuanngitkupta, NLCA-nik angiqhiyuitkupta, qakuqtat titiqqat aupayaangayunik aupayaqatuniklu titiraqhimalaaittuq. Angiqhimaitkupta NLCA-nik, aviktuqhimayukkut aulavangniaqtuugaluyugut nukiiqtqiyauniaqhunilu, angirutitaarahuarupta aviktuqhimayukkut.

Mikiyunnuaqtauq una? Bobby unniutivaktaanga taimaa ayuqhautigivaktaqhi taapkuu.

Dene itqiliit ihuiguuutiqaramik. Taapkua Dene itqiliit kikkiliuqhimayunik avatqunahugiyaatigut anguniaqvituqainut. Taamnatuaq nunagiyaqqut ahianit Nunavut Nunataarutinit talvaniittuq. Qurluqtumiutanik iluvilik ingilraaqnitanik. Nunalik talvani nanminiriyait inuit Qitiqmiunit Inuit Katimaqatigiit nanminiriyait. Angiqatigihimayaqqut Dene inuit kikkiliuqhimayumut, kihimi malrungnik tikkuqaqhihimayugut nunanik Inuit nanminiinik.

Iihimayamnik, taamna tuniqhaghimaitkumi, tamaat huuhuiqniaqtuugaluaq, nunataarahuaqtut.

Ihumavunga taimaa, ilaa. Kikkiliuqhimayuq ungavaqtauniaqtuugaluaq. Qurluqtumiut taapkualu KitIA-kut angirutitaattiaqhimayut taapkuninnga.

Taapkua ahiagut, kitut ayuqnatqiyayuyut?

Ayuqhautigivaktaqqut taapkua tikkuqaqtuiniq Inuit nanminiinik nunanik, taapkua qaanganiittut ayuqhautigivagavut. Kavamatkut tunihyumannngittut taapkuninnga nunanik nalvaaqhiuqtaghaqqaqmat. Taimaa nunaqkitqiyayuyut Qikiqtaalungmi ahinit, talvani Qikiqtaalungmi tuniqhailuaqpakkapta taapkuninngat Qitiqmiunit.

Taiguaraluaqqiuk makpiraaliuqhimayaa McPhearson?

Ilaa, unniutjigiyaqqut nunanik tikkuqaqhipluta.

Nalaumagaluqa?

Ilaa ihumavunga taimaa. Nunanik tikkuqaqhinahuaqhuta ayuqhaliraluaqtugut. Iihimayunga talvani Qurluqtumi, angirutitaarahuaqpaktugut unnugaaluk tingmiaq aullaqvighaat tikittiqhugu, 24-nik ikaaqninik angirutitaarahuaqpaktugut.

Tuhaqhimayunga taimaa qaipkaqhugit pigaaqtittivaktaqhi auyami, upluqhiut hugihuiqhugu.

Ilaa. Ottawa-mi tikkuqaqtuinahuannngittugut. Inmingnik qaitquhimayaqqut takuyaqtuqlugu nuna. Tom Molloy ninngaqtannngittuq angirutitaarahuaqhuta. Iitquhiqattiaqtuq. Ilangi inuit naunaittut ilitquhiigut, kihimi una tautuktaghariyat. Timiitigut inuit ilangi naunaittut. Ilangi inuit akianiittut inuttiavait. Atauhiq unniqlugahuaqpaktuq tukkaqtauyuripluni Bobby-mit. Ukpirinngitara taimaa. Tajja taamna uvaptingnik havaluqtuq. Ilangi ilaani ninngainahuaqpaktaatigut uqamilughutik.

Talva Tom Molloy Tumiitanik uqumainninganik qauyihautilik, aupatjayukkami.

Tom Molloy ayuiqhahimmaaqpaktuq huli. Tom Molloy pittiyaktuq ilihimalirungni. Pittiaqtigiikpaktugut. Arligiyara arligivaktaangalu, taimaa. Angirutitaarahuaqhuta pulaaqaqtilluta, hiniktaqvingniiyuktugut atauttimi. Havaqatiginngitkaluaqhugu, kihimi tuhaqhimayunga taimaa hiniktaqvianit, iniqqukittuq, taamna nipiliqiyi, nipiliqiyimik

nuatqatiqaqtughauyugut, hinikviginahuaqtaa Tom Molloy ikliiqhimayaa, Tom Molloy taniqtuqhugu avvaanik ikliup hinikvigiyaa, nauna, qanukiaq! Unagunaqhivaktuq pulaaqtaqhuta inighailliuqniqmut. Nipiliqiyi taamna iukkaqtayuktuq tingmiaqnik. Uqautihimayara imaa, kingiktumit ikluqpangmit qilgiqlutit. “Atpakitpallaaqmat!” uqaqtuq, “Atpakitpallaaqmat.” Qunmut qilgiruvit qulvahingniarunaqquq. Qituhungnaqhivaktullu ilaani, itqaumannaqhivaktut ihumagiguvigit.

Unipkaanguvaktuq qivyaq ilihimaviuk?

Imannaq, huittunga, kihimi tuhaqhimayara. TFN-kunnut angayuqqaangunnguaqtunga, ilaani katimariaqatauvaktunga. Angirutitaarahuaqhuta angiqhimagiikkapta taamna maligaliqiyi hiamitihimayuuq qivyannuqtaqtumik.

Tajja itqaumagaangangi, tautukpakpit ayuiqhahimayatit angayuqqaanit ilaniklu nutarautjuhirnilluuniit?

Angayuqqaatka hivuraaniqmiutauyut Qikiqtaalungmit. Agyaqtavuktut Hudson Bay-kut talvunga Devon Island-mut hanayaqtuqhimaplutik 1930s atulihaaqtillugit. Iitturihimayunga amaamamnit taimaa pittiaqpaklugit naatkutigiiklugit, ihuinaaqtitaililitit, uqautivaktaanga, inuit ihumaalugivallaaruiqlugit. Aappaga kihimi aallanngayuq. Hivuliqtiuyuuq nuatqatimingnut. Ikayuqhimayuuq amihunik inungnik. Taqulik atia, Kinngait hanianinngaaqtuq, inuuqatailu Tununnganit Quebec-miutauyut. Angaa hivuliqtiuyuuq Kinngaqni, Peter Pitseolak.

Iitturiyumayatka inuit inutquuqatitit ilaminiit [takupkaqtittiyuuq naunaitkutanik titiqqanik hivuliqtinik angayuqqaanginiklu ataattianginiklu].

Amaamangma angayuqqaangi aappangmalu angayuqqaangilu ahu, Tununnganit Quebec-minngaaqtut taimani amiqmik qayaqaqhutik Sanikiluamit ahu, ilangi taapkua qikiqtait qanigiiktut.

Ihumavaktunga taimaa inuit tamatkinnuaqhugit hivuliqtiuvaktut ikayuqpaghutiklu amihumik hivuliqtinik ilaqaramik. Ahu taimaa ahiit nunaqaqqaahimayut kihinnguiyut. Iitquhiqmingnik Qaplunaanillu ilihaqhimayut, ingilrayuktut tamangnit inuuhiqnit, kihimi hivuliqtuiniqmik illituqhittiaqhimaittut, ilihimattianngittut.

Angayuqqaavut qaplunaatut uqauhiqanngittut ilihariaqhimagapta, kihimi aappaga illituqhihimainnayuktuq ITC-kunnik. Ingilravalliagamik ITC-kut, amihut iniqnirit Taluryuamiutat uqaliqpaktut taimaa inuit nunataaqhimayunit nunalgit nunamingnut utiqtughat. Kihimi inuit taimaa ihumaqaqtut Taluryuami. Aappaga, hugivallaangitait nunataarahuaqtut ikayuutauniaqmat inungnut, humiqmiutaugaluqlutit. Hivuliqtiuvaktuq Taluryuuaq haniani.

Ilauvaghutit talvunga, ilihimavit taimaa qauhimaliqtatit aappangnit atuliqpaktatit?

Ilaa, pittiaqtigiiktughat inuit, taimaa ayuiqhahimayaanga. Qauhimayainik nunamik, hunaqutait, kitunik pivigiinnarialik, kitut pittaililugit, ilihahimmaarahuaqlutalu. Inuit havaaghaniquyait. Pivalliyut hugivallaangitait ilangitut inuit, kihimi naatkutigiingniq ihumagiinnaqtaa, anngutighatiqaqluni anguniayukkapta. Pinniquhiqtuqtauyuuq aittuqtaugami Kuin-mit 1953-mi ikayuqpakkami inungnik hamaniqmiunik, ikayuqpaghugit RCMP-kut, ilaminik, nunaqatimingniklu. Quviahukpungalu aittuqtauhimagama pinniqutimik Golden Jubilee Medal-mik. Aappamnit ilittuqhihimayunga hivuliqtuniqmik, hivuliqtunahuaqniqmik. Hivuliqtuttiayurinnngittunga, kihimi naalagahuaqpaktatka inuit, pittiarahuaqhugillu. Aullaqtittivalliaquyara nunataarutikput. Kiinauyanik ikayuqtigiiquyunga. Taapkua uqauhiulluqaqtut. Nunanik munaqhiyunik ilauvaktunga. Qangaraaluk inuit nunait nanminiit kiinauyaqhiuqvigiyumavaktatka. Atauttikuttauq, nuna hiqumiqunngitaqqut, nunalu halummaqtiquyaqqut ilitquhianut, halumaiqtauvakkami hanayunit.

Kitullu puiguqtailiquvigit?

Simon Taipana. Angirutitaarahuaqatigiyaqqut. Havauhiqattiaqtuq. Iqihuliliqpaktuq kihimi, angirutitaarahuaqtut katimagaangamik iqihuliliraangami, igalaaqmunnngauvaktuq angmaqhugu irialaaqpaktuq. Simon ilaani tamaqyangatjiliqpaktuq kihimi havaqatigittiyuktaat Bobby-lu Paul Quassa-lu Jack Kupiuna-lu. Jack Kupeunap unipkaalaaqtaa. Cancer-mik aanniarutikkut huiqhimayuuq.

Qanga huiqhimayuuq?

Atiliqtaaqhugu ahu NLCA-nik 1993-mi.

Itqaumayaqqaqqit kitullu ilihimayauyughat?

John Maksagak ilauhimaghaaqtuq. John niqliqattanngittuq, kihimi ihumagiyaqattiaqtuqlu. Hivulliuyuuq Angayuqqaanguyuuq KitIA-kunnut. Mark Evaluardjuk ilauhimaghaaqtuqlu. Aulattiaqtitpaktaatigut, Paul Quassa-lu. Mark ahiagut ihumaqatuuq, kihimi ilauqataulirami uvaptingnut, ikayuinnaqtaatigut. Kiinauyait tutquumattiaqtait. Taimaa nakuuvaktuq. Katimatillugit Ottawa-mi, malruk Katimayait huiquyuhimayut igatillutik, imiqvingminngaaqtut, tamaryangayut. Atauhiqtauuq angut aghaluunmit tuluqhiqhimayuuq Ottawa-mi, Lucien Ukalianuk.

Lucien! Unniutihimaitaanga!

Ilaa, unnugaangat taututtiannngittuq. Aghaluut nutqaqtuugaluaq. Kanaaminik ahiruihimayuuq, hingiqnianik.

Aturianaqtuuq angut.

Ilauyuqtauuq ilihimayara. Amihuuyut ilauhimayut.

Unniutilunga arnanik. Unipkaaqtuuqattannngittut.

Ilaa, qaffiuyuugaluit arnait ilauyut angirutitaarahuaqtunut. Nipliqattanngittuugaluit. Akesuk Iqalungmiut, Meeka Kilabuk ilauyuqlu, Meeka ikayuyuktuq. Atauhiyuq malruugumikluuniit angirutitaarahuaqtunut katimaqatauyut. Ilangi huuq ilaughaanngittut naluyatka, angirutitaarahuaqtunut uqaqtiuttiaqtuugaluit. Katimayiupluni, katimayuniiqattanngittugut, angirutitaaraangapta kihimi.

Angirutitaarahuaqtunik ikayuqtiqaqtutit, taimaattaug angiqatigiigaangamik katimayit katimaqatauliqpaktut?

Taapkua Katimayiit ilitturiyauqattanngittut. Angirutitaarahuaqhutik, Tagak utiqhimayuq uvaptingnut uvattiagunnguqmat, uqaqtiulluaqtiqiplugu.

Kia utiqhimayaa?

Uvagut, Louis uvangalu.

Taimaittuqtaug Bobby-mut.

Ilaa. Imiinnaliraluarami, inminiirahuaqpaghunilu. Talvanngat ihumaiqpalliyutut ittuq. Havaqatigilitqighugu, kihimi hugivallaattiaquunngittuq. Atauhiq ilannaa inminiiqhimayuq Tununngaanit Quebec angirutitaarahuaqhutik. Atia ahu Gordon. Mark Gordon Bobby-lu aajjikkiigahuaqtut ahu. Havaqatigiighimayut kavamanut katimatillugit.

Kanatami uqautauvaktuq, kavamaliqiniqmik angilrautjiyughat. Amigaittut inuit unipkaanit taapkua, nanilikiaq inuuhimagumik nunaqyuami, aturianaqniaqtut ilaa.

Ahu hivituyumik aulaghaaramik angirutitaarahuaqtut unaguutigivagait inuit. Taimaa ihumavaktunga. Ahu naahurivakkamik tamangnik angirutitaarutiginiaqtait, taimaa aulattiaqattanngittuq. Angiqhimagiikkaluaqhuta, unaguutinnaqtuq. Ihuaqnighait aturahuanginnaqtavut. Ilaani ayuqhautiqaqpangniat, kihimi inuuraapakkuvit, nakuuniqhatut havagahuaqpektut. Nalaumainnalaittutit, kihimi aallanik uuktuqattaruvit ihuaqhivallianiaq.

Uqautjiniaruvit inungnik aallanik hapkuninnga havaalgit, qanuq uqautiniaraluaqqik?

Unniutjiyuktunik uqaqatiqaqlutit. Unniutjiyuktut tuhaqvigilugit uqaqatigivaklugit inuit. Mamiahuktailinahaqlutit. Inungnut pittiaqtailinahaqtaililutit ihuaqtukkut kihimi pittiarahaqluhi. Tikinniaqquq qakugu. Tuhaumapkaivakluhi. Unniutjiyuktut tuhaqvigilugit uqaqatigivaklugit inuit. Naahuriinnaqlutit. Ihumagiyat puiguqtailugu, taimaaqtaililutit.